

Джерело: Письменний В.В. Вплив християнської моралі на етику оподаткування // Україна у геоекономічному просторі: глобальні виклики, сучасні тренди розвитку та соціокультурні трансформації: матер. III Всеукр. наук. Інт.-конф., 15 трав. 2015 р., м. Тернопіль. – Тернопіль: Вектор, 2015.

Віталій Письменний

Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ХРИСТІЯНСЬКОЇ МОРАЛІ НА ЕТИКУ ОПОДАТКУВАННЯ

Здавалося, що релігія та податки лежать у різних площинах і як їх пов'язати – дилема не з простих. Втім із давніх-давен християнське віросповідання чинило глибокий тиск на процес оподаткування, стимулюючи через загальнолюдські чесноти сплачувати десятину грошових доходів або майна в натуральній формі. У період широкого розповсюдження біблійного вчення вплив християнської моралі на етику оподаткування став предметом дискусії серед представників різних галузей знань – економіки, філософії, психології, історії та богослов'я.

Потрібно врахувати, що у вітчизняних наукових колах теолого-економічні дослідження майже не проводилися. Доробки В.Л. Андрущенка, О.Д. Василика, І.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, А.М. Новицького, К.І. Швабія, С.І. Юрія та інших. лише дотично зачіпають питання оподаткування і морально-етичних норм. Здебільшого їм увагу приділяли творці наукової думки Заходу С. Вестон, А. Едершейм, Р. Масгрейв, Г. Норт, Дж. Торндайк, В. Фокке та інші. Фактично останні й обґрунтували зв'язок фіскальної ідеології з духовними і моральними цінностями, закладених у Біблії.

Щоправда, головну пам'ятку християнства аж ніяк не можна назвати першоджерелом згадок про податки, хоча в її Старому та Новому Завітах неодноразово наголошувалося на зобов'язанні кожної особи безповоротно

віддавати частину статків на користь держави. Причому почуття обов'язку наповнене змістом громадянської свідомості, дисципліни та покори. За тисячолітню історію розвитку людства воно еволюціонувало, а питання сплати податків чи ухилення від оподаткування й сьогодні лежать у корені добра і зла, зберігаючи свою риторичність.

В Україні впродовж останніх років податкові надходження у зведеному бюджеті становили близько 80% доходів й інших таких же фіскально значимих джерел фінансових ресурсів просто немає. Справляючи податки, тим самим громадяни оплачують здійснення державою економічної, політичної, соціальної, правоохоронної та інших функцій. Це підтверджує гіпотезу, що оподаткування є чи не найважливішим етичним обов'язком, який має виконувати кожна особа не в силу фізичного або морального примусу, а виключно через суспільну необхідність.

У цьому сенсі Біблія дає відповідь на питання: чи потрібно сплачувати податки? В посланні Апостола Павла до Римлян слід звернути увагу на настанову Ісуса Христа: „Тому треба коритися не тільки ради кари, але й ради сумління. Через це бо платите й податки, бо то службовці Божі, що лише того й пильнують. Тож дайте кожному належне: кому податок – податок, кому мито – мито, кому острах – острах, кому честь – честь” [1, с. 1058]. Тобто зобов'язання вчасно й у повному обсязі сплачувати податки можна розглядати як співставлення між особистими і загальнодержавними інтересами.

Конституційне положення про відокремлення церкви та релігійних організацій від держави [2, с. 12] ще не означає практичну відстороненість цих інституцій. Навпаки їх кооперація має бути прозорою та всеохоплюючою з тим, аби забезпечити прямий вплив на усі сторони суспільного життя. Адже церква була, є і завжди буде тим суб'єктом, який користується чи найбільшим рівнем поваги та довіри серед різних верст населення. Держава ж через не завжди „популярні” дії й рішення у сфері оподаткування часто перебуває під спектром громадської критики.

Лише завдяки співпраці цих інституцій, знаходженні точок дотику в суміжних питаннях можна якнайліпше налагодити податковий механізм – забезпечити ефективну реалізацію податкових відносин між владою та платниками податків. Через відзначення релігійних свят, проведення богослужінь й участі в прощах священнослужителі спілкуються з людьми, доводять до їхньої свідомості настанови, що лежать у біблійному вченні. Як вже зазначалося, в християнстві податкові злочини вважаються проявом індивідуалістичної етики, тобто добровільним гріхом.

Тут необхідно пам'ятати слова Второзаконня, мораль умозаключення яких важко перевершити своєю істинністю та глибиною наслідків: „Кожний буде скараний за свій гріх” [1, с. 203]. Утім великою проблемою українського суспільства є та, що гріх ухилення від оподаткування не усвідомлюється навіть ревними послідовниками християнського віросповідання. В цьому випадку церква повинна бути задіяна у складний процес реформатування старої фіскальної ідеології на засадах сумління, свідомості й обов'язку сплачувати податки до бюджету.

Нині якраз слушний для цього момент. Адже за багатолітню історію становлення та розвитку української державності християнська релігія стала мірилом життя для багатьох наших співвітчизників. Зокрема, в Україні налічується понад 38 млн. християн, чисельність яких зростає, як і кількість релігійних громад й активно практикуючих у них віруючих. Цим повинна скористатися влада, розробляючи стратегію податкової політики із урахуванням морально-етичних цінностей, закладених у Біблії – одній з найвизначніших пам'яток духовної культури людства [3, с. 92].

Література:

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту / Переклад проф. І. Огієнка. – К.: Українське Біблійне Товариство, 2009. – 1152 с.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Вехов. Ради України 28 червня 1996 р. – К.: „Феміна”, 1996. – 64 с.

3. Письменний В.В. Питання загальності оподаткування в християнській догматиці / В.В. Письменний // Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків: збірн. тез. доп. Першої Інт.-конф. проф.-викл. складу каф. фін. ТНЕУ, м. Тернопіль, 14 квіт. 2015 р. – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 90–92.